

GEOGRAFIA D'ESPANYA

GUIA DOCENT

Curs 2013-14

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Geografia d'Espanya
Codi	101609
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	Segon curs, primer semestre
Horari	(link a la pàgina web del centre o titulació)
Lloc on s'imparteix	Facultat de Filosofia i Lletres (l'aula apareixerà als horaris)
Llengües	Català i Castellà

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Gemma Cànoves Valiente (Grup 1)
Departament	Geografia
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B9-1022
Telèfon (*)	93 5811859
e-mail	Gemma.canoves@uab.es
Horari d'atenció	Dll i Dx de 9.00 a 10.00

2. Equip docent

Nom professor/a	Francesc Romagosa Casals (Grup 70)
Departament	Geografia
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B9-1082
Telèfon (*)	935811459
e-mail	Francesc.Romagosa@uab.cat
Horari de tutories	

Nom professor/a

Departament

Universitat/Institució

Despatx

Telèfon (*)

e-mail

Horari de tutories

3.- Prerequisits

No hi ha prerequisits

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Contextualització: Aquesta assignatura s'imparteix el Segon Curs del Grau de Geografia.

L'objectiu de l'assignatura es conèixer l'estructura territorial i socioeconòmica de l'estat espanyol. La matèria incideix en presentar el medi físic del territori, els problemes ambientals, l'evolució de la població espanyola, les dinàmiques urbanes i rurals, les activitats econòmiques i les desigualtats regionals. L'assignatura fa èmfasi en els coneixements teòrics i en la resolució de problemàtiques territorials centrades en la realitat de l'estat espanyol (estudis de cas).

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència

CE1. Plantejar problemes sobre la diversitat física, econòmica, social i cultural d'Espanya aplicant coneixements de geografia regional

Resultats d'aprenentatge

Assoliment dels coneixements bàsics i fonamentals de cadascun dels temes tractats

Competència

CE2. Comprendre les relacions espacials a diferents escales territorials, a través de les relacions entre natura i societat, i a través de la dimensió temporal

Resultats d'aprenentatge

Comprensió de la complexitat de les relacions en un marc territorial i social determinat

Competència

CT1. Organitzar i planificar el treball i l'aprenentatge (individual, en equip i grups multidisciplinars).

Resultats d'aprenentatge

Millora de l'autonomia per a la realització de treballs i aprofitar les sinèrgies del treball en grup.

Competència

CT2. Discutir, criticar, sintetitzar i ordenar les idees.

Resultats d'aprenentatge

Potenciació de la capacitat crítica, d'anàlisi i de síntesi dels temes tractats.

6.- Continguts de l'assignatura

BLOC 1. Medi físic del territori i els problemes ambientals

Unitat 1 Les formes de relleu de la Península Ibèrica

Unitat 2 La diversitat climàtica de la Península Ibèrica

Unitat 3 Els recursos hídrics de la Península Ibèrica

BLOC 2. Evolució i estructura econòmica del territori

Unitat 1. Evolució econòmica i territorial de l'Espanya preindustrial

Unitat 2. Evolució econòmica i territorial a l'Espanya del segle XX

Unitat 3. Les disparitats regionals

Unitat 4. L'organització político-territorial de l'Estat espanyol

BLOC 3. Població, fluxos de mobilitat i mercat de treball

Unitat 1. Evolució de la població i estructura demogràfica.

Unitat 2. Estructures de les llars espanyoles. Fluxos de mobilitat i migracions

Unitat 3. El mercat laboral.

BLOC 4. Les ciutats. Estructura urbana i metropolitana

Unitat 1. Evolució del sistema urbà a Espanya.

Unitat 2. Les àrees metropolitanes

Unitat 3. Els principals problemes mediambientals de les ciutats espanyoles: el soroll.

BLOC 5. Activitats industrials, agràries i de serveis

Unitat 1. El procés industrial a Espanya.

Unitat 2. Les fonts d'energia.

Unitat 3. Infraestructures i medis de transport.

Unitat 4. El turisme a Espanya

7.- Metodologia docent i activitats formatives

Els continguts de l'assignatura es desenvoluparan mitjançant les següents activitats:

- Seguiment dels temes tractats en el curs
- Lectura de llibres i articles
- Pràctiques i treballs

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Classes dirigides (modalitat presencial)		Coneixements bàsics i fonamentals sobre cadascun dels temes tractats
Seguiment del desenvolupament del temari (modalitat virtual)		Coneixements bàsics i fonamentals sobre cadascun dels temes tractats

Supervisades

Preparació de treballs i presentacions		Interrelació amb altres alumnes i el professor i progrés en autonomia de treball personal
--	--	---

Autònomes

Estudi per a la prova escrita		
Lectures de llibres i articles		
Redacció de treballs i preparació de presentacions		

8.- Avaluació

L'avaluació dels continguts es portarà a terme a través d'una prova i dels treballs pràctics realitzats al llarg del curs.

Qualificació:

- Prova escrita (60%)
- Treballs i pràctiques (40%)

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Prova escrita		Assolir els conceptes i coneixements de l'assignatura
Treballs i pràctiques		Estructurar i analitzar informació, dades i recerques geogràfiques i territorials relacionades amb els continguts de l'assignatura

9- Bibliografia i enllaços web

- ALBALATE, D.; BEL, G. (2011). "Cuando la economía no importa: auge y esplendor de la alta velocidad en España". *Revista de Economía Aplicada*, 55; pp. 171-190.
- BEL, G. (2011). *Espanya, capital París. Tots els camins porten a Madrid*. Barcelona: La Campana (1ª ed. en castellà, Ed. Destino, 2010).
- BURGUEÑO, J. (1996). *Geografía política de la España constitucional. La división provincial*. Madrid: Centro de Estudios Constitucionales.
- BURGUEÑO, J. (2002). "El mapa escondido: las lenguas de España". *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, 34, pp. 171-192.
- BURRIEL, E.; ALBERTOS, J.M. (2001). "Infraestructuras y medios de transporte". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ariel; pp. 501-520.
- CABERO, V. (2001). "Espacios naturales protegidos y conservación del medio". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ed. Ariel; pp. 207-221.
- CALVO, F. (2001). "Riesgos naturales". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ed. Ariel; pp. 195-206.
- CANO, G.M. (2001). "Desequilibrios territoriales". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ariel; pp. 619-637.
- CASCOS, C. (1993). "La variedad del relieve y los grandes conjuntos morfoestructurales". MÉNDEZ, R.; MOLINERO, F. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ed. Ariel; pp. 71-133.
- CASCOS, C. (1993). "La diversidad del clima y del paisaje vegetal". MÉNDEZ, R.; MOLINERO, F. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ed. Ariel; pp. 134-207.

- ESCRIBANO, D. (2010). "Las lenguas minorizadas, escondidas legalmente". *Periódico Diagonal*, 129 (25-06-2010).
- EUROPARC-ESPAÑA (2010). *Anuario Europarc-España del estado de los espacios naturales protegidos 2009*. Madrid: FUNGOBE.
- EUROSTAT (2009). *Panorama of transport*. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities.
- FERIA, J.M. (2008). "Un ensayo metodológico de definición de las áreas metropolitanas en España a partir de la variable residencia-trabajo". *Investigaciones Geográficas*, 46; pp. 49-68.
- FLORISTÁN, A. (1988). *España, país de contrastes geográficos naturales*. Madrid: Ed. Síntesis (Cap. 2: Desde los Pirineos al Estrecho de Gibraltar: contrastes geomorfológicos, pp. 19-62; Cap. 3: Un país fundamentalmente mediterráneo, pp. 63-93; Cap. 5: Bosques, matorrales y xeroestepas, pp. 117-150).
- GARCÍA, J. (2003). "El estudio geohistórico de las divisiones territoriales subestatales en Europa y América Latina. Actualidad y renovación". *Investigaciones Geográficas*, 31, pp. 67-86.
- GIL, A. (2007). "Mediterraneidad y subtropicalidad climáticas". *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, 44; pp. 53-68.
- GIL, A.; OLCINA, J. (2001). "Circulación atmosférica general y diversidad climática". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ed. Ariel; pp. 87-128.
- GIL, A.; RICO, A. (2001). "Demanda y disponibilidad de agua". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ed. Ariel; pp. 441-454.
- GÓMEZ, J.; GARCÍA, J. (2001). "Organización política y administrativa". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ed. Ariel; pp. 575-593.
- GUTIÉRREZ, J.; MÉNDEZ, R.; MOLINERO, F. (1993). "Los caracteres del poblamiento". MÉNDEZ, R.; MOLINERO, F. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ariel; pp. 534-601.
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (2008). *Estadísticas e indicadores del agua*. Madrid: Instituto Nacional de Estadística.
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (2011). *Anuario estadístico de España 2011*. Madrid: Instituto Nacional de Estadística (Cap. 2: Demografía).
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (2011). *España en cifras 2011*. Madrid: Instituto Nacional de Estadística.
- JIMÉNEZ, B. (2008). "Desigualdades territoriales en relación con el envejecimiento de la población española". *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 52; pp. 91-110.
- LOIS, R.C. (2009). "La geografía y el análisis territorial en España: argumentos para la reflexión". *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, 50, pp. 7-42 (Apartat II. La transformación geográfica de España, pp. 15-25).
- MARTÍNEZ DE PISÓN, E. (2001). "La organización geográfica de las formas de relieve". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ed. Ariel; pp. 23-56.
- MATEU, J. (2001). "Aguas continentales". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ed. Ariel; pp. 129-152.
- MÉNDEZ, R.; MOLINERO, F. (1993). "Etapas y condicionantes en la configuración de las estructuras territoriales". MÉNDEZ, R.; MOLINERO, F. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ariel; pp. 3-68.
- MINISTERIO DE MEDIO AMBIENTE Y MEDIO RURAL Y MARINO (2011). *Perfil ambiental de España 2010*. Madrid: MMAyMRyM (Cap. 2.2. Agua; pp. 60-80).

- MOLINA, M. (2001). "Las fuentes de energía". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ariel; pp. 455-476.
- NEL·LO, O. (2004). "Las ciudades españolas en el umbral del siglo XXI". *Papers, Regió Metropolitana de Barcelona*, 42; pp. 9-62.
- NINYEROLA, M.; PONS, X.; ROURE, J.M. (2005). *Atlas Climàtic Digital de la Península Ibèrica*. Bellaterra: Dept. de Biologia Animal, Vegetal i Ecologia i Dept. de Geografia - Universitat Autònoma de Barcelona. <http://opengis.uab.es/wms/iberia/>
- OLCINA, J. (2009). "Cambio climático y riesgos climáticos en España". *Investigaciones Geográficas*, 49; pp. 197-220.
- PUIGDEFABREGAS, J. (1995). "Erosión y desertificación en España". *El Campo*, 132; pp. 63-83.
- QUIRÓS, F.; TOMÉ, S. (2001). "El proceso de urbanización: las ciudades". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ariel; pp. 251-274.
- ROMERO, J. (2012). "España inacabada. Organización territorial del Estado, autonomía política y reconocimiento de la diversidad nacional". *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 58(1), pp. 13-49.
- ROMERO, J.M. (2004). "Migraciones". ARROYO, A. (coord.) *Tendencias demográficas durante el siglo XX en España*. Madrid: Instituto Nacional de Estadística; pp. 207-253.
- ROSSELLÓ, V. (2001). "Las costas". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ed. Ariel; pp. 57-86.
- SÁNCHEZ, M.; OLLERO, A. (2010). "Agua y medio ambiente en España: diagnóstico y perspectivas de algunas líneas de acción". *Investigaciones Geográficas*, 51; pp. 53-79.
- SANZ, C.; MOLINA, P. (2001). "Biogeografía: suelos, vegetación y fauna". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ed. Ariel; pp. 153-193.
- SECRETARÍA DE ESTADO DE ENERGÍA (2011). *La energía en España 2010*. Madrid: Ministerio de Industria, Turismo y Comercio.
- SERRANO, J.M. (2006). "Aglomeraciones y áreas urbanas en España, dimensión y tendencias: Breves precisiones". *Lurralde. Investigación y espacio*, 29.
- SERRANO, J.M. (2007). "Crecimiento y consolidación de las principales aglomeraciones urbanas españolas". *Investigaciones Geográficas*, 44; pp. 33-54.
- SERRANO, J.M. (2007). "Hacia una red mallada de vías rápidas de gran capacidad. El nuevo Plan Estratégico de Infraestructuras y Transportes". *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, 43; pp. 173-196.
- SERRANO, J.M. (2009). "Centralidad funcional y polarización territorial de las mayores aglomeraciones urbanas españolas". *Lurralde. Investigación y espacio*, 32; pp. 47-68.
- TROITIÑO, M.A. et al. (2005). "Los espacios protegidos en España: significación e incidencia socioterritorial". *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, 39; pp. 227-265.
- VIDAL, T. (2001). "La población". GIL, A.; GÓMEZ, J. (coords.) *Geografía de España*. Barcelona: Ariel; pp. 225-249.
- VILÀ VALENTÍ, J. (1968). *La Península Ibérica*. Barcelona: Ed. Ariel (Cap. II: El relieve y la configuración, pp. 37-72; Cap. III: El clima y las aguas, pp. 73-111; Cap. IV: Los caracteres biogeográficos y el conjunto peninsular, pp. 112-132).